

Utbildningsinspektion i vuxenutbildning och gymnasieskola

Innehåll

Inledning	1
Underlag	1
Beskrivning av utbildningen	2
Sammanfattande bedömning.....	3
Bedömning av utbildningsresultaten.....	4
Bedömning av verksamheten	5
Bedömning av förutsättningarna för utbildningen.....	8

Inledning

Skolverket har granskat verksamheten i och besökt den kommunala vuxenutbildningen (komvux), vuxenutbildning för utvecklingsstörda (särvux), svenskundervisning för invandrare (sfi) och gymnasieskola den 27 oktober 2005. I slutet av denna rapport framgår vilka som varit ansvariga för utbildningsinspektionen.

Inspektionen riktas mot hur verksamheten genomförs samt dess förutsättningar och resultat. Bedömningarna av kvaliteten och av hur väl verksamheten uppfyller statens krav görs utifrån skollagen, läroplaner och övriga författningar för det offentliga skolväsendet. Information om inspektionen finns i separata material och på Skolverkets webbsida (www.skolverket.se/Inspektion).

Huvudmannen har ansvar för att de brister som inspektörerna lyfter fram i den sammanfattande bedömningen åtgärdas. Åtgärderna skall redovisas till Skolverket vilket framgår av Skolverkets beslut. Skolverket följer också upp effekterna av inspektionen om ca två år.

Denna skriftliga rapport kompletteras med muntlig återrapportering av de ansvariga inspektörerna.

Underlag

Underlaget för inspektörernas bedömning är dels dokument från kommunen och utbildning för vuxna och gymnasieskola, dels den information som samlats in under besöket. Även annan information om kommunen och skolan som finns i Skolverkets nationella uppföljningssystem eller finns publicerat på annat sätt har använts.

I utbildningen för vuxna och gymnasieskola intervjuades rektorn och lärare samt deltagare i utbildning för vuxna och elever i det individuella programmet. Inspektörerna besökte lektioner i komvux, särvux, sfi och i det individuella programmet. Även andra iakttagelser i skolmiljön och studier av dokument som finns på skolan utgör underlag för kvalitetsbedömningen.

Beskrivning av utbildningen

Utbildning för vuxna och gymnasieskola	Antal deltagare och elever
Gymnasieskola	6
Kommunal vuxenutbildning, gymnasial vuxenutbildning	75
Kommunal vuxenutbildning, påbyggnadsutbildning	22
Vuxenutbildning för utvecklingsstörda, särvux	8
Svenskundervisning för invandrare, sfi	10

Den kommunala vuxenutbildningens ligger sedan 2000 lokal- och verksamhetsmässigt i anslutning till Hjo Folkhögskola. Den ligger i stadens västra delar, på ca 15 minuters avstånd från centrum. I komvux kan deltagarna läsa ett 50-tal kurser, både kärn- och karaktärsämnen, t.ex. kurser med inriktning mot datorkunskap och information samt layout.

Påbyggnadsutbildningen omfattar trafikläroarbildning som genomförs av enskild anordnare på uppdrag av komvux i Hjo genom samarbetsavtal. Utbildningen omfattar 50 veckor och är detta läsår förlagt till Karlsborg. Från och med nästa läsår kommer viss del av denna påbyggnadsutbildning att äga rum i komvux lokaler i Hjo.

Utbildningen i gymnasieskolan omfattar det individuella programmet.

Sfi-undervisningen äger rum i lokaler med anslutning till folkhögskolan.

Det finns sju heltidsanställda lärare i utbildningen för vuxna och gymnasieskolan. Komvux samverkar på flera sätt med Hjo Folkhögskola. Genom samverkansavtal ges deltagarna i komvux möjlighet läsa flera kurser som kräver speciell kompetens hos lärarna, som är anställda av Hjo Folkhögskola. Det förekommer att deltagarna har lektioner tillsammans med elever från Folkhögskolan. Genom samverkan mellan komvux och folkhögskolan uppnås synergieffekter i verksamheten. Deltagare kan t.ex. tillvarata Hjo Folkhögskolas bibliotek, olika estetiska utbud samt delta i konserter och utställningar. Deltagarna i utbildning för vuxna och elever i gymnasieskola erbjuds möjlighet att möta folkhögskolans präster.

Ett av husen på folkhögskolan är anpassat till utbildning för vuxna och gymnasieskolans verksamhet. Elever på gymnasieskolans individuella program och deltagare i särvux har sina klassrum i denna byggnad.

I komvux har deltagare tillgång till Skarborgsdistansen, dvs. ett internetbaserat kursutbud. I komvux finns kvällskurser.

Sammanfattande bedömning

Bedömningarna av kvaliteten i utbildningen vid den kommunala vuxenutbildningen och av hur väl verksamheten uppfyller statens krav görs utifrån skollagen, läroplaner och övriga skolförfattningar.

Som helhet erbjuder vuxenutbildningen och gymnasieskolan utbildning av god kvalitet. Samlokaliseringen mellan kommunens utbildning för vuxna och gymnasieskola samt Hjo folkhögskola ger goda möjligheter för samverkan. Denna samverkan ger deltagare och elever möjlighet att tillvarata ett relativt stort kursutbud.

Atmosfären och lärmiljön på skolan upplevs av de intervjuade som mycket god. De studerandes kunskapsresultat på gymnasieskolans individuella program, komvux, sårvox och sfi är goda och de studerande utvecklar normer och värden i överensstämmelse med de nationella målen. Vidare tillgodoses den enskilde elevens behov och förutsättningar på ett bra sätt. Inspektörernas bedömning är att elever och deltagare har tillgång till böcker, skrivmaterial och andra hjälpmedel som behövs för en tidsenlig utbildning och för att nå målen. Datorutrustning finns och används i undervisningen. De studerande har tillgång till bibliotek. Det finns studie- och yrkesvägledare.

Det finns enligt inspektörernas bedömning behov av förbättringsinsatser på skolan inom följande områden:

- Skolan bör förbättra elevernas och de studerandes medvetenhet om målen för utbildningen och eleverna på det individuella programmets rätt till ansvar och delaktighet i utbildningen.
- Skolan bör utveckla sina former för att kvalitetssäkra betygssättning och bedömning.
- Skolans plan mot mobbning bör kompletteras så att den omfattar alla former av kränkande behandling och åtgärder/beredskap för situationen att en lärare kränker en elev/deltagare eller det motsatta förhållandet.

Inspektörerna bedömer att nedan angivna brister snarast skall åtgärdas.

- Åtgärdsprogram upprättas inte för elever på det individuella programmet (8 kap. 1a § gymnasieförordningen).
- Skolans kvalitetsredovisning uppfyller inte författningarnas krav (1 § förordningen om kvalitetsredovisning inom skolväsendet i dess lydelse före den 15 augusti 2005).

Bedömning av utbildningsresultaten

Inspektörerna har granskat hur väl skolans elever utvecklar kunskaper, normer och värden enligt målen i skollagen och i läroplanerna för det obligatoriska skolväsendet, Lpo 94, respektive för de frivilliga skolformerna, Lpf 94, avsnitten 2.1 och 2.2.

Kunskaper

Intervjuer och besök i verksamheten visar att deltagarna i utbildning för vuxna gör goda kunskapsresultat. Varje år får någon eller några deltagare slutbetyg i komvux motsvarande nationellt eller specialutformat program. Övriga deltagare får samlat betygsdokument. De studerande ges möjlighet till konkurrenskompletteringar t.ex. för att nå godkända betyg i matematik B.

Lärare berättar att om deltagarna inte får prognosen för att nå betygen MVG eller VG i en kurs händer det att deltagarna hoppar av kursen.

Elever på det individuella programmet uppnår i de flesta fall godkända betyg i svenska, engelska och matematik och blir således behöriga till ett nationellt gymnasieprogram. Elever som inte kommit in på sitt förstahands val till gymnasieskolan ges möjlighet att höja sitt slutbetyg från grundskolan inom ramen för det individuella programmet för att påbörja sökt utbildning.

Särvuxeleverna når goda resultat och får intyg på de kunskaper de har utvecklat. Deltagarna i särvux har inte efterfrågat betyg och därför sätts inga betyg för deltagarna i särvux i Hjo. De flesta deltagare i sfi når godkända resultat på kurs B i sfi. Övriga når godkända resultat på Kurs A.

Normer och värden

Intervjuer visar att deltagarna i den kommunala vuxenutbildningen är mycket bra på att arbeta med etik och värden. Deltagarna framhåller det förtroliga förhållningssättet mellan lärare och deltagare. Genom enskilda samtal, s.k. mentorssamtal, ges deltagarna möjlighet att ytterligare fördjupa respekt och ansvar för sig själva och i relation till både lärare och andra deltagare i den kommunala vuxenutbildningen.

Deltagare i särvux visar med dikter och bilder att de utvecklar värdefulla relationer till kamrater och lärare.

Genom gemensamhetsskapande aktiviteter tillsammans med de individuella programmen i Karlsborg och Tibro försöker skolan genom studiebesök och bussutflykter till intressanta lärmiljöer skapa motivation för fortsatta studier.

Enligt rektorn och lärare förekommer att eleverna på det individuella programmet ibland uteblir från undervisningen.

Sammanfattning

De studerandes kunskapsresultat på gymnasieskolans individuella program, komvux, särvux och sfi är goda. Inspektörerna bedömer att verksamheten i den kommunala vuxenutbildningen, särvux och sfi utvecklar deltagarnas kunskaper på ett bra sätt och att skolans värdegrundarbete på komvux tydliggörs genom mentorssamtal.

Bedömning av verksamheten

Inspektörerna har granskat arbetet med arbetsmiljön och de studerandes delaktighet i det inre arbetet; innehåll, organisation och arbetssätt i undervisningen; individanpassning och stöd; utvärdering av lärandet, bedömning och betygsättning; kvalitetssäkring och förbättringsarbete; skolledning och intern kommunikation. Nationella riktlinjer för arbetet finns i skollagen, läroplanerna och i andra författningar för respektive skolform.

Arbetsmiljö och delaktighet

Enligt Lpf 94 skall elevernas ansvar för att planera och genomföra sina studier samt deras inflytande på såväl innehåll som former vara viktiga principer i utbildningen. Efter intervjuer med elever och deltagare och efter gjorda lektionsbesök bedömer inspektörerna att kunskapen om kursernas mål och möjligheten till delaktighet varierar beroende på lärare och kurser. Representanter för deltagarna i komvux anser att de för det mesta får vara delaktiga i att diskutera och förstå de nationella målen i de olika kurserna och ge förslag på hur de kan nå målen på bästa sätt. Deltagarna betonar att vissa lärare är mycket flexibla med att möjliggöra detta deltagande.

Det finns en arbetsplan mot mobbning i Komvux. Planen omfattar inte det vidare begreppet kränkande behandling och den innehåller inga åtgärder eller beredskap för situationen att en lärare kränker en elev eller det motsatta förhållandet. Det är inspektörernas bedömning att planen bör kompletteras i dessa avseenden.

Det finns lokala mål för gymnasieskolans individuella program. Inspektörerna bedömer att målen behöver tydliggöras i enlighet med skollagen dvs. först och främst förbereda eleven för studier på ett nationellt eller specialutformat program. Några av eleverna på det individuella programmet uppger i intervju, som tidigare nämnts, att de har svårt att komma i tid till lektionerna. Det händer vid enstaka tillfällen att eleverna inte möts med respekt och förståelse från någon lärare. De säger att de "lätt blir missförstådda" och att de upplever att "det är mycket tjat".

Inspektörerna påpekar att skolan bör analysera hur den kan utveckla förhållningssätt till elever som behöver stöd och uppmuntran.

Eleverna framhåller undervisningssituationen i engelska som tydlig och bra och att relationen mellan elever och undervisande lärare där är mycket god.

På det individuella programmet finns klassråd.

På komvux finns lagrådstid motsvarande tid för klassråd för deltagare som studerar mer än 50 procent. Detta forum används till att diskutera uppkomna frågor eller problem. Detta forum äger rum en gång varje månad.

I komvux finns också ett lagråd motsvarande elevråd, som består 4–6 representanter för olika grupper. Även lagrådet kan ta upp aktuella frågeställningar i verksamheten. I lagrådet kan rektorn använda tid till information för deltagarrepresentanterna.

Inspektörerna bedömer att skolan tillvaratar olika möjligheter för deltagarna att nå delaktighet i verksamheten.

Individanpassning och stöd

I komvux arbetar lärarna med individuell handledning vilket har resulterat i både ”teoretiska lärande konsekvenser och praktiska lösningar”(citrat ur underlag för kvalitetsredovisning ht 2005).

I de flesta av utbildningarna genomförs introduktionsvecka varje år. Under veckan ger skolan information om studieteknik, datasalsrutiner och biblioteks-funktioner. Lärarna får under denna vecka tillfälle att presentera sig och de olika kurserna.

Lärarna uppger att de upptäcker elever i behov av särskilt stöd ganska snart och när deltagarna behöver stöd t.ex. då de studerande behöver hjälp inför att redovisningar skall göras. Berörda lärare har tid utöver sitt schema med att ge stöd till de studerande.

Det upprättas inte åtgärdsprogram för elever på det individuella programmet.

Inspektörerna bedömer att åtgärdsprogram skall upprättas även för elever som ej når målen i det individuella programmet.

Organisation och arbetssätt i undervisningen

Undervisningen bedrivs i 40–60 minuters lektioner.

Enligt uppgifter från rektorn finns det lokala arbetsplaner för de olika kurserna på skolan.

Inspektörerna besöker lektioner, som bedrivs i lugn och god atmosfär. Deltagare i undervisningsgruppen i sfi intervjuas av inspektörerna. De uttrycker att sfi-kursen är både intressant, rolig och meningsfull.

Inspektörerna deltar i en lektion på särvux. Deltagarna är sysselsatta med sina olika datorprogram. De säger att de tycker att de lär sig mycket. Miljön känns trygg och deltagarna uttrycker att de har roligt tillsammans. I särvux genomförs utbildning två dagar i veckan i två grupper. Deltagarna erbjuds 6–7 timmars undervisning varje vecka. En deltagare i särvux får undervisning två dagar i veckan.

På det individuella programmet (IV) får eleverna läsa matematik tillsammans med elever från folkhögskolan. Eleverna har svenska och samhällsorienterande ämnen tillsammans med elever på komvux. Representanter för elever vid det individuella programmet berättar i intervju att de i huvudsak får göra uppgifter i böcker och att de känner sig unga i undervisningsgruppen. Rektorn anger i sin sakgranskning av rapporten följande: Vissa elever läser ihop med sina ”gamla” lärare från högstadiet. Vi försöker finna den bästa lösningen för respektive elev.

Inspektörerna påpekar att eleverna på det individuella programmet bör få en undervisning som utgår från elevernas behov och intressen.

Utvärdering av lärandet, bedömning och betygssättning

I komvux och gymnasieskolan har varje deltagare en individuell studieplan. Planen följs upp av respektive mentor.

I komvux genomförs utvärdering av terminens arbete. Deltagarna får ge sina åsikter på hur de blivit bemötta och hur tempot i undervisningen känts. Likaså

ges deltagarna möjlighet att uttrycka i vilken omfattning de kunnat vara med och påverka innehåll och arbetssätt i undervisningen.

Rektorn svarar för att utvärderingar görs även där enskild anordnare svarar för utbildning.

Gjorda uppföljningar visar att deltagarna är nöjda med utbildningen för vuxna i Hjo.

I komvux görs inte nationellt prov i matematik B. Läraren anger tidsskäl för att inte kunna delta. Det sker ingen speciell kvalitetssäkring avseende betygssättningen i ämnet matematik med komvux i andra kommuner.

I komvux och gymnasieskolan deltar i det nationella provet i engelska A. Då tid finns fullgörs även prov i engelska B i komvux. Lärarna uppger att skolan inte deltar i nationellt prov i svenska B.

Några deltagare i komvux deltar i undervisningen i kemi och fysik där en folkhögskollärare har ansvar för undervisning och betygssättning. Betygssättande lärare har, enligt uppgifter från rektorn, förordnats som lärare vid den kommunala vuxenutbildningen i Hjo kommun.

Enligt rektorn har lärarna på ett tydligare sätt börjat diskutera bedömning och betygssättning. Lärarna i komvux i Hjo träffar lärare i Karlsborg, Tibro, Skövde, Tidaholm och Falköping för att generellt diskutera betyg och bedömning. Något systematiskt arbetet för att säkerställa betygssättning och bedömning har dock inte redovisats vid inspektionen. Inspektörerna bedömer att skolan bör utveckla sina former för att kvalitetssäkra betygssättningen och bedömningen.

Kvalitetssäkring och förbättringsarbete

Rektorn redovisar och kommenterar dokumentet "Underlag för kvalitetsredovisning klar ht 2005". Till dokument finns även bifogat "Kommentarer kring frågorna till Kvalitetsredovisning" som innehåller lärarnas kommentarer på uppställda frågor. Rektorn anger i sin sakgranskning av denna rapport följande: "I den pågående kvalitetsredovisningen kommer uppgifter om resultat, åtgärder för måluppfyllelse att tas med."

Det är inspektörernas bedömning att kvalitetsredovisningen även skall innehålla uppgifter om vilka resultat som har uppnåtts i gymnasieskolans individuella program, särvt och sfi, samt vilka åtgärder som skolan ämnar vidta för att öka måluppfyllelsen. Inspektörerna noterar att skolan har ett arbetsunderlag för att upprätta kvalitetsredovisning.

Inspektörerna bedömer att de på Vuxenutbildningen upprättade dokumenten inte kan anses uppfylla förordningens krav på en skolas kvalitetsredovisning. Det saknas till delar bedömningar av måluppfyllelse i förhållande till de nationella målen. Inte heller redovisas vilka åtgärder skolan avser vidta för att öka måluppfyllelsen i förhållande till nationella mål. Inspektörerna redovisar ytterligare ställningstaganden i kommunrapporten avseende Hjo kommun

Skolledning och intern kommunikation

Rektorn är utbildad studie- och yrkesvägledare. Han har studerat tyska och engelska på högskola och undervisar i tyska på komvux. Den statliga rektorsutbildningen har rektorn ännu ej deltagit i.

Inspektörerna bedömer att rektorn har förtrogenhet med verksamheten.

Sammanfattning

De verksamma i det individuella programmet bör analysera hur skolan kan utveckla förhållningssätt till elever som behöver stöd och uppmuntran. Eleverna bör också få en undervisning som utgår från elevernas erfarenhet och frågor. Vidare behöver skolan analysera formerna för att eleverna deltar med vuxna i undervisningsgrupperna eller med folkhögskoleelever.

Deltagare och elever skall ges förutsättningar till delaktighet och inflytande i alla kurser. Skolan skall ha en plan mot kränkande behandling. Det upprättas inga åtgärdsprogram för elever i behov av stöd på det individuella programmet. Skolans kvalitetsredovisning uppfyller inte författningarnas krav. Rutiner för att kvalitetssäkra betygssättningen behöver formas.

Bedömning av förutsättningarna för utbildningen

Skolverket tar i inspektionen upp följande förutsättningar för utbildningen: tillgång till den utbildning som skall erbjudas, information om utbildning, personal samt läromedel, pedagogiska material och utrustning. Bestämmelser finns i bl.a. skollagen.

Tillgång till en likvärdig utbildning

Inspektörerna bedömer att deltagare i den kommunala vuxenutbildningen, eleverna på gymnasieskolans individuella program, särvux och sfi har tillgång till utbildning enligt bestämmelserna. Studie- och yrkesvägledning finns för både gymnasieelever och vuxenstuderande. Intervjuer och dokument visar att rekryteringen till vuxenutbildning är aktiv och sker på flera sätt.

Personalresurser

Det finns sju lärare anställda i komvux, särvux, sfi och gymnasieskolan. Alla lärarna har utbildning för den undervisning de i huvudsak skall genomföra. En lärare med ansvar för eleverna på gymnasieskolans individuella program är lågstadielärare. En lärare har stödundervisning i svenska och studieteknik i sin tjänst.

Deltagare och elever har tillgång till folkhögskolans bibliotek.

Pedagogiskt material och utrustning

Inspektörernas bedömning är att elever och deltagare har tillgång till böcker, skrivmateriel och andra hjälpmedel som behövs för en tidsenlig utbildning. Deltagarna ges möjlighet att tillvarata folkhögskolans karakteristiska atmosfär i studierum, bibliotek och i matsalscafé.

Sammanfattning

Tillgången till en likvärdig utbildning är god. Nästan alla lärare har utbildning för den undervisning de i huvudsak skall bedriva. Pedagogiskt material, utrustning och lärmiljöer är goda

Datum	Ort
2006-03-08	Göteborg

Leif Aljered
Bosse Jersenius